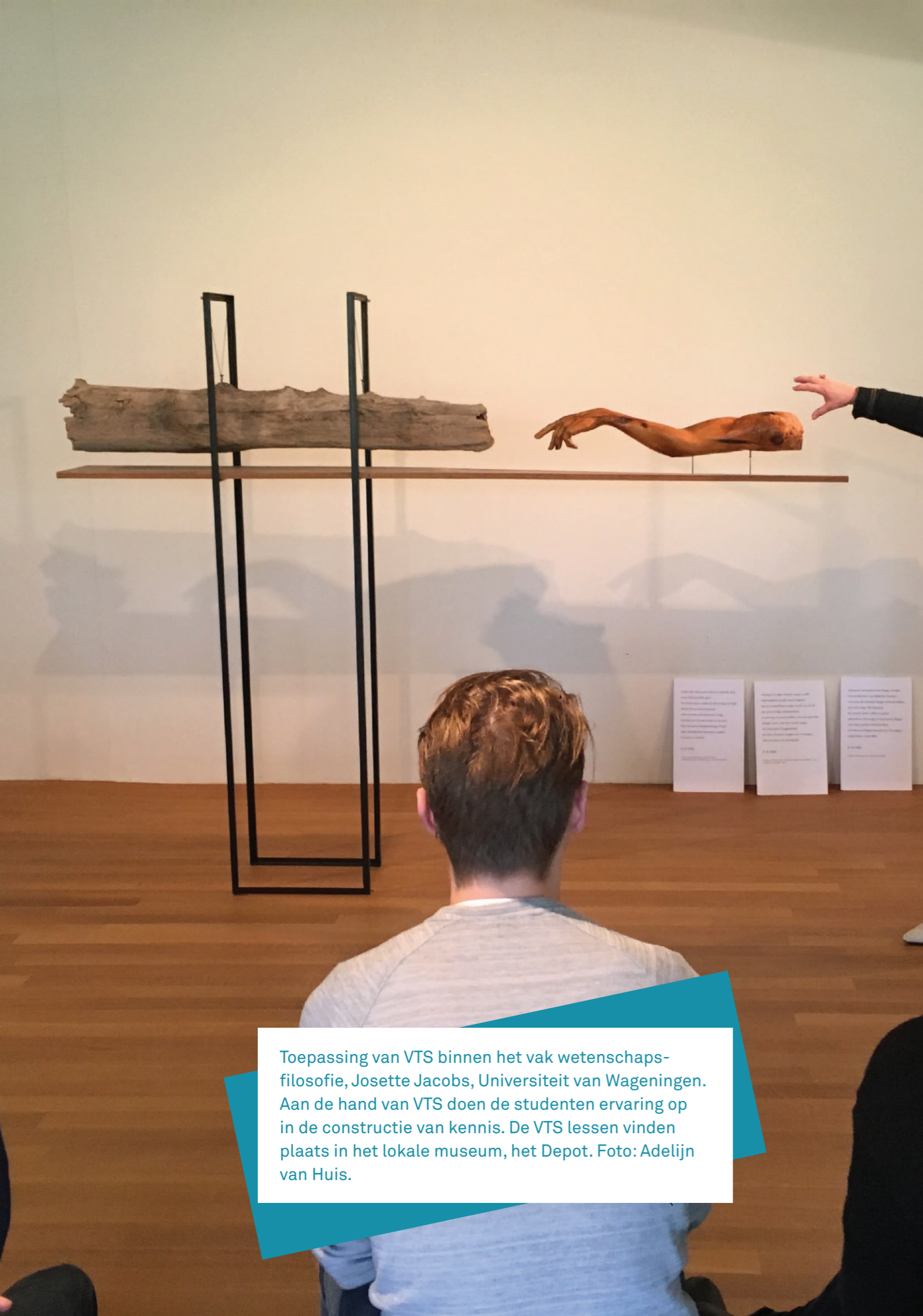

**VTS NEDERLAND
BELEIDSPLAN
2021-2026**

INLEIDING	1
1. VISIE EN MISSIE	2
2. DOELSTELLINGEN	5
• VTS maakt deel uit van het handelingsrepertoire van docenten	5
• Professionals in cultuureducatie nemen VTS op in hun aanbod	6
• Er is een bloeiende en actieve community van VTS gespreksleiders	10
• Nieuwe toepassingen van VTS zijn ontwikkeld met steun van VTS Nederland	10
3. COMMUNICATIE	14
4. ORGANISATIE	17

Toepassing van VTS binnen het vak wetenschapsfilosofie, Josette Jacobs, Universiteit van Wageningen. Aan de hand van VTS doen de studenten ervaring op in de constructie van kennis. De VTS lessen vinden plaats in het lokale museum, het Depot. Foto: Adelij van Huis.

INLEIDING

Sinds het ontstaan in 2015 is de Stichting VTS Nederland gegroeid tot dé expert in Visual Thinking Strategies (VTS) in het Nederlandse taalgebied. De Stichting is opgericht vanuit de intentie om VTS te laten wortelen in het onderwijs en de culturele sector in Nederland. De afgelopen jaren is daaraan hard gewerkt, en met resultaat. Partijen weten ons te vinden en verwijzen naar ons door. Zeker in het culturele veld geniet VTS Nederland grote bekendheid. Het feit dat er een team is dat zich op dagelijkse basis bezighoudt met VTS en een bestuur dat op afstand steunt en meedenkt, heeft daar onmiskenbaar aan bijgedragen.

De komende jaren staan in het teken van groei door focussen en polijsten. We geven prioriteit aan het verankeren van de methode in het onderwijs en de culturele sector. We polijsten door het aanbod te verfijnen zodat het beter aansluit op behoeftes van deze doelgroepen. Een ander focuspunt is het investeren in duurzame relaties, nieuw en bestaand. Dat doen we door het uitbreiden van laagdrempelige VTS-activiteiten, waarborgen van een toegankelijk en up-to-date scholingsaanbod, advies, coaching en faciliteren van regelmatige ontmoetingen tussen VTS-facilitators onderling. Vanuit dit streven hebben we de visie en missie opnieuw onder de loep genomen en herschreven. Hieruit zijn vier doelstellingen voortgekomen (zie hoofdstuk 2. Doelstellingen).

Het team vervult verschillende rollen in het realiseren van de doelstellingen. Als trainer en expert, leren zij professionals uit de doelgroepen zich te bekwalen in het zelfstandig toepassen van VTS in hun vakgebied. Als initiator zetten zij projecten op en ontwikkelen ze nieuwe initiatieven. Als verbinder koppelen zij VTS geïnteresseerden aan elkaar om kennis te delen en nieuwe samenwerkingen te stimuleren. Als partner bouwen en onderhouden zij langdurige relaties met cursisten, samenwerkingspartners en andere organisaties.

VTS is een leermethode met open vragen over kunst, waarbij vaardigheden als waarnemen, kritisch denken en (visuele) geletterdheid verbeteren door middel van geleide groepsdiscussies. De gespreksleider is geen bron van kennis maar faciliteert het gesprek volgens een vast patroon.

1. VISIE, MISSIE en STRATEGIE

Waar staan we voor

VTS Nederland draagt bij aan een samenleving waarin verschil als verrijkend wordt ervaren. Waar mensen met elkaar in gesprek gaan vanuit nieuwsgierigheid, verwondering en wederzijds respect.

Waar geloven we in

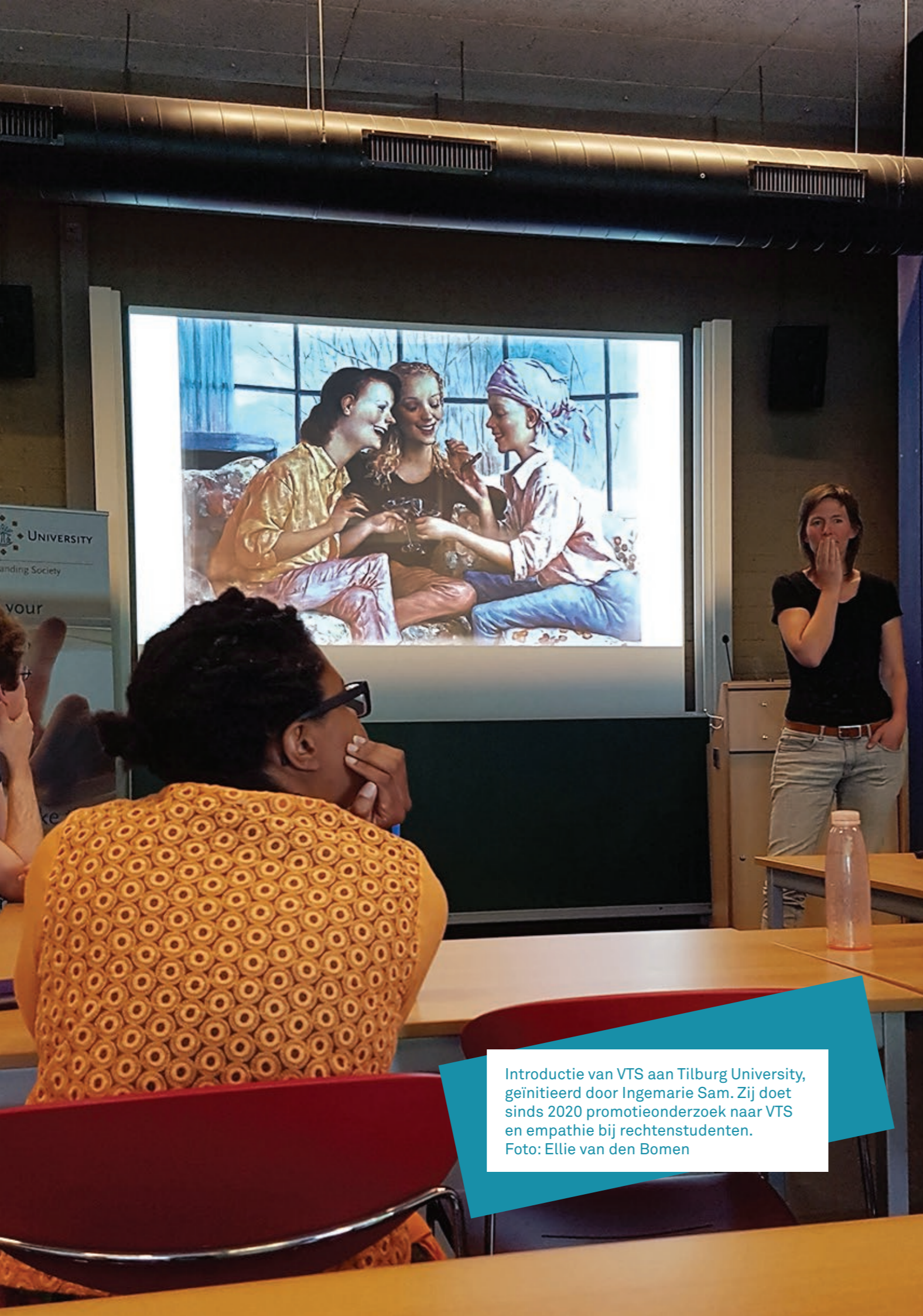
De methode Visual Thinking Strategies (VTS) is van maatschappelijk belang omdat het gaat over leren kijken met een open en onbevangen blik, over de waarde van stil staan bij wat je ziet en je oordeel onderzoeken. Met VTS beschik je over een krachtige en effectieve gespreksvorm die waarborgt dat elke deelnemer zich gezien en gehoord voelt. Het uiteindelijke doel is dat VTS een vanzelfsprekend handelen wordt.

Hoe pakken we het aan

We richten ons met scholing en advies op professionals in het onderwijs, de culturele sector en de zorg. We delen kennis, werken samen met partners, initiëren (internationale) projecten en spannen ons in voor een actief netwerk van VTS gespreksleiders. We streven naar inclusie, zowel binnen onze organisatie als met ons aanbod.

Reflectie na afloop van een VTS gesprek in het Stedelijk Museum Amsterdam. Bijeenkomst in kader van het Erasmus+ project 'Looking to Understand Inclusion', een samenwerking tussen vijf Europese landen en Amerikaanse VTS experts. Foto: Adelijn van Huis

Introductie van VTS aan Tilburg University, geïnitieerd door Ingemarie Sam. Zij doet sinds 2020 promotieonderzoek naar VTS en empathie bij rechtenstudenten.
Foto: Ellie van den Bomen

2. DOELSTELLINGEN

Onderstaande vier doelstellingen vormen de ruggengraat van de plannen voor de komende jaren.

- VTS maakt deel uit van het handelingsrepertoire van docenten
- Professionals in cultuureducatie nemen VTS op in hun aanbod
- Er is een bloeiende en actieve community van VTS gespreksleiders
- Nieuwe toepassingen van VTS zijn ontwikkeld met steun van VTS Nederland

• VTS MAAKT DEEL UIT VAN HET HANDELINGSREPERTOIRE VAN DOCENTEN

Het onderwijs zoekt aanvulling op de traditionele manier van lesgeven waarin de overdracht van kennis centraal staat. Deze op overdracht gerichte vorm van lesgeven, die nadrukkelijk wordt toegepast in taal- en rekenonderwijs, heeft niet kunnen voorkomen dat het niveau waarop leerlingen het onderwijs verlaten al langere tijd achteruit gaat.

Tegelijkertijd klinkt de roep om leerlingen op te leiden tot zelfstandige en kritische burgers. Een brede, algemene ontwikkeling is daarvoor belangrijk, evenals vaardigheden zoals kritisch denken, visuele geletterdheid, samenwerken en creatief denken. Vanaf 2022 zijn deze competenties opgenomen in de leerlijnen voor taalontwikkeling. Ook krijgt mondelinge taalvaardigheid als basis voor taalontwikkeling en 'leren redeneren' meer nadruk. Daarnaast is er behoefte aan een coherente samenhang in het onderwijzen van de eerder genoemde competenties. Maar hoe leer je leerlingen spreken of betekenis geven? Dit is moeilijk te onderwijzen. Leerlingen leren dit voornamelijk door het te doen. Welke andere manieren zijn er dan de tot nu toe gehanteerde methoden?

Wat VTS kan bijdragen aan onderwijs

In VTS gesprekken brengen leerlingen 'betekenis geven' in de praktijk door te kijken naar kunst. Door oefening ontwikkelen ze deze vaardigheid. Docenten leren op hun beurt om zich te bekwamen in een andere rol. Ze leren dat ze het initiatief bij de groep kunnen laten terwijl ze toch de regie houden. Ze gaan erop vertrouwen dat er betekenisvolle leerprocessen plaats vinden tijdens het voeren van VTS gesprekken, in aanvulling op de kennisoverdracht die ze zo goed kennen. Ze leren dat zij gesprekken over kunst kunnen begeleiden zonder zelf kennis van kunst te hebben. En dat de methode ook toepasbaar is bij andere vakgebieden en thematisch onderwijs.

Geïntegreerd in het onderwijs draagt VTS bij aan een praktijk waarin:

1. Leerlingen leren om betekenis te geven aan complexe visuele informatie zoals een kunstwerk. Leerlingen bouwen in hun geheugen een bibliotheek op van afbeeldingen die ze uitgebreid hebben bekeken. Deze schat aan kennis helpt hen bij het interpreteren van nieuwe en mogelijk 'vreemde' beelden.
2. Leerlingen hun verbeelding aanspreken door te vertellen wat ze zien in een kunstwerk, door te horen wat anderen erin zien en leren hun observaties te onderbouwen met argumenten. Hierdoor verbetert onder andere de mondelinge taalvaardigheid en wordt de woordenschat vergroot.
3. Leerlingen leren argumenteren en open te staan voor andere meningen. Zij gaan verschillende interpretaties voor mogelijk houden en kunnen hun oordeel uitstellen of misschien zelfs bijstellen.
4. Leerlingen samen naar betekenissen zoeken, naar elkaar luisteren en respectvol met elkaar van mening verschillen. Dit versterkt de groepsvorming.

Aanpak

In eerste instantie richten wij ons op het basisonderwijs en daarbinnen met name op het bijdragen aan taalontwikkeling die VTS kan hebben. Hiermee beoogt de stichting kansgelijkheid te bevorderen. Dit doen we onder andere in samenwerking met Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) partners. Daarnaast ontwikkelen we projecten voor vakdocenten binnen het voortgezet onderwijs en het mbo waarbij de nadruk ligt op burgerschap en kunstbeschouwing. VTS Nederland verzorgt (in company) trainingen voor schoolteams en biedt open inschrijving trainingen voor individuele docenten. In company trainingen worden op maat ontwikkeld in samenspraak met de opdrachtgever. VTS Nederland initieert en ontwikkelt projecten in samenwerking met diverse partners waarin de opbrengsten van VTS voor het onderwijs zichtbaar worden. Daarnaast ontwikkelt VTS Nederland VTS modules voor de docentenopleidingen, beginnend bij de Pabo's.

• PROFESSIONALS IN CULTUUREDUCATIE NEMEN VTS OP IN HUN AANBOD

De doelgroepen binnen cultuureducatie bestaan enerzijds uit professionals die als educatiemedewerkers werkzaam zijn bij culturele organisaties en anderzijds uit zelfstandigen – vaak beeldend kunstenaars - die hun diensten aanbieden aan zowel het onderwijs als culturele instellingen.

Culturele organisaties bieden bezoekers een grote hoeveelheid (visuele) informatie die zij 'lezen', ordenen, interpreteren en beoordelen. Lange tijd is dit proces vormgegeven in educatieprogramma's die kennisoverdracht voorop stelden. Men vroeg zich niet af hoe de geboden informatie beklijfde en hoe en of het bijdroeg aan persoonlijke betrokkenheid en ontwikkeling van de bezoeker. Vandaag de dag willen veel culturele instellingen toegankelijk

Leerlingen uit groep 6, 7, 8 tijdens een VTS gesprek. Foto: Debby Korfmacher.

VTS Nederland leidt mensen op tot VTS facilitator en eveneens tot VTS coach. Een coach ondersteunt het leerproces van de aanstaande facilitator door het bieden van een kader dat uitnodigt tot (zelf)reflectie. Foto: Thomas Roebers

zijn, de drempel verlagen en de hand reiken aan hun publiek. VTS biedt een gespreksvorm die aansluit bij het streven naar 'een plek voor iedereen' te willen zijn.

Educatieprofessionals spannen zich in om van de culturele instelling waar zij werken een open, diverse en inclusieve plek te maken, waar iedere bezoeker en medewerker zich thuis voelt.

Zelfstandige educatieprofessionals zijn vaak (beeldend) kunstenaars. Zij bieden hun expertise aan in het onderwijs, musea en kleinere culturele organisaties. Van hen wordt verwacht dat zij een brug kunnen slaan tussen de doelen van het onderwijs en kunst en cultuur. Vaak neemt het kijken naar kunst al een plek in hun praktijk in.

Wat VTS kan bijdragen aan cultuureducatie

Voor educatiemedewerkers en museumdocenten betekent VTS een toevoeging aan hun instrumentarium. Met VTS beschikken ze over een gespreksvorm die past in het streven naar toegankelijkheid. VTS is kijker-georiënteerd en dat vraagt van gespreksleiders een andere, terughoudende rol waarbij zij hun expertise en doceergedrag loslaten. Hierdoor ontstaat voor de gespreksleider ruimte voor (zelf)reflectie en persoonlijke ontwikkeling zoals het vergroten van vaardigheden in waarnemen, luisteren, parafraseren en het toepassen van inclusief taalgebruik.

VTS is een op open vragen gestoelde, inclusieve, niet-oordelende gespreksvorm die waarborgt dat er een dialoog ontstaat. Dit biedt ruimte om inbreng vanuit de buurt of een school te verwelkomen. VTS is dan een brug tussen een museum en minder voor de hand liggende doelgroepen. Ook kunnen er nieuwe vormen van samenwerking ontstaan.

Zelfstandige educatieprofessionals beschikken met VTS over een laagdrempelige en breed inzetbare gespreksvorm over kunst, die ze kunnen toepassen bij diverse doelgroepen waarmee ze werken. In het onderwijs kunnen ze met VTS aansluiten op gewenste leeropbrengsten en in culturele instellingen biedt VTS de ruimte om de aandacht te brengen bij het denken en de verbeelding van de kijker. Voor kunstenaars past VTS vaak goed bij de praktijk die zij reeds hebben opgebouwd, waarbij het kijken naar- en het maken van kunst samen komen.

Aanpak

VTS Nederland traint en ondersteunt zelfstandige- en museum educatieprofessionals individueel en in teamverband, met open inschrijving trainingen en scholing afgestemd op hun specifieke praktijk en behoefte.

• ER IS EEN BLOEIENDE EN ACTIEVE COMMUNITY VAN VTS GESPREKSLEIDERS.

De VTS community is een (virtuele) plek waar VTS'ers met elkaar en met het team van VTS Nederland in gesprek gaan. De groep bestaat uit enthousiaste mensen die aan elkaar gelieerd zijn door VTS. Ze hebben verschillende werkgebieden, van onderwijs tot zorg of overheid, werken met groepen en delen de interesse in kijken naar- en denken over kunst. Leden van de community nemen actief deel aan discussies en activiteiten. Vanuit participatie vormt zich een community die bijdraagt aan een gemeenschappelijk gevoeld doel: met VTS bijdragen aan een samenleving waarin 'verschil' als verrijkend wordt ervaren.

Hoe de community bijdraagt aan de missie van VTS Nederland

Een samenleving waarin 'verschil' als verrijkend wordt ervaren bouw je niet alleen. Dat doe je samen. Een levendige community geeft individuen steun en bedding. VTS Nederland is een thuisbasis voor ontmoeting, ontwikkeling en inspiratie. De stichting biedt toegang tot een rijke verzameling van kennis en praktijkervaringen.

Een bloeiende community brengt VTS Nederland dichterbij de praktijk van VTS op verschillende werkterreinen. Door betrokken te zijn krijgt VTS Nederland inzicht in wat leden bezighoudt, hoe ze zich ontwikkelen en wat ze nodig hebben om goed te kunnen werken met VTS. Daarnaast heeft een actieve community een positieve invloed op de naamsbekendheid van VTS en VTS Nederland.

Aanpak

Met bijeenkomsten, nieuwsbrief en social media wordt de bestaande community onderhouden. Daarnaast wordt een beleidslijn 'community' ontwikkeld in samenspraak met uiteenlopende VTS-facilitators.

• NIEUWE TOEPASSINGEN VAN VTS ZIJN ONTWIKKELD MET STEUN VAN VTS NEDERLAND

Zorg en welzijn

Sinds de invoering van de participatiewet in 2015 zijn gemeenten op zoek naar activiteiten waardoor mensen zich uitgenodigd en ondersteund voelen om deel te nemen aan het leven buitenshuis. Gemeenten onderkennen daarbij de rol die kunst en cultuur kunnen spelen. Thema's als leefbaarheid, inclusie, participatie en burgerschap krijgen handen en voeten om bij te dragen aan het welzijn en de gezondheid van (oudere) burgers. Daarmee kan de zorgvraag afnemen.

VTS Nederland organiseert met regelmaat bijeenkomsten voor VTS practitioners om hen te voeden en inspireren. Online interview met Philip Yenawine, grondlegger van VTS.

Kijken naar kunst met ouderen met dementie, waarbij museumdocent Maartje Vos VTS en aanvullende opdrachten gebruikt. In samenwerking met experts onderzoekt VTS Nederland hoe een trainingsaanbod specifiek gericht op activiteitenbegeleiders van ouderen, eruit zou kunnen zien.

Wat VTS kan bijdragen aan zorg en welzijn

Voor professionals in de zorg- en welzijnssector betekent VTS een uitbreiding van hun toolbox. Het biedt hen een werkwijze die toepasbaar is in hun werk met diverse kwetsbare doelgroepen zoals ouderen en mensen die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt. VTS heeft een positief effect op eenzaamheid en sociaal isolement.

Aanpak

VTS Nederland ondersteunt actief met advies bij VTS-pilots en projecten die professionals in zorg- en welzijn opzetten.

Leiderschap

In veel organisaties is er aandacht voor leiderschap. Nieuwe vormen van leiderschap kunnen afgezet worden tegen een meer traditionele en autoritaire vorm van leiderschap. Nieuwe leiders spreken medewerkers aan op hun autonomie in denken, beslissen en handelen. Zelforganisatie past binnen deze trend. Daarbij geven leiders richting én bieden zij ruimte aan hun medewerkers om initiatief te nemen. Gebruik maken van de verschillen in ervaring, kennis en kunde, is hierbij essentieel. Maar hoe doe je dat?

Wat VTS kan bijdragen aan leiderschap

VTS is een concrete aanpak die deelnemers de rijkdom van verschil laat ervaren. Die uitnodigt tot werkelijk luisteren, tot reflectie op waarneming en denken. Het is een plezierige, lichte en verbindende vorm waarin verschil optelt, en waarbij onderzoeken en uitwisseling centraal staan. Meerdere zienswijzen komen naar boven, terwijl je naar hetzelfde kijkt. Met de ervaring in VTS als basis kan een groep leren om anders met elkaar te spreken.

Aanpak

VTS Nederland biedt VTS aan als gespreksvorm ter inspiratie aan leiders, (organisatie)coaches en teams.

VTS Nederland werkt graag samen met partners die aanvullende expertise hebben, zoals docenten op school, een museum of andere professional. Maar ook met VTS experts uit de VS, zoals hier in beeld Yoon Kang O'Higgins. Foto: Thomas Roebbers

4. VTS NEDERLAND: DE ORGANISATIE

Wat de organisatie uniek en eigen maakt is dat we samenwerken – onderling, met het bestuur en externen - vanuit dezelfde overtuiging die de basis vormt van VTS: leren ontstaat als iedereen ervaart dat zijn of haar inbreng waardevol is. Met de samenwerking creëren we een (leer)omgeving waarin ruimte is voor persoonlijke verbinding, reflectie en doelgericht handelen.

VTS Nederland werkt samen met een groep van externe VTS-professionals. In het kader van de herziene visie en missie, de verwachte toename in werkzaamheden en professionalisering van de organisatie, is er behoefte aan uitbreiding en verankering van deze samenwerking. We streven naar duurzame relaties door mensen op basis van hun expertise te betrekken bij het denken over VTS en door samenwerkingen aan te gaan in specifieke projecten.

Scholing in en advies over VTS-toepassingen blijft de basis van VTS Nederland. Tegelijkertijd staan we voor uitdagingen die om een nieuwe, andere aanpak vragen, zoals (gesubsidieerde) projecten met een afgebakend onderwerp. Met de toename van werk en diversiteit aan opdrachten is het structureren en automatiseren van processen en schaalbaar maken van de organisatie een speerpunt.

FRANS HALS

Wat gebeurt er in deze afbeelding?

Cover: Nabespreking van een VTS gesprek
in het Frans Hals Museum, in een kleine
groep onder begeleiding van een coach.
Foto: Thomas Roebbers